

Komandi partur:

Í komandi Miðvikuni verður greitt frá Tummas á Skipanesi sum í 1913 fór at arbeiða á eini hvalastøð í South Georgia í Falklandsoyggjunum.

Óli Jacobsen
olijacobsen@olivant.fo

Undir tingsetuni var hann heima á Sandi og ferðaðist, tá legðist hann og var burtur frá tinginum eina tíð. Men so kom hann norður aftur og arbeiðdi, hann kundi ikki lata vera – skrivaði betonkningar í hópatali. Tað var tó sjónligt fyri okkum, at tað var av yvirhuga.

Hann var einar tvær reisir inni í krambúð mínari og keypti ymiskt, sum Gigga hevði biðið hann um til børnini. Men hann dugdi so illa at hugsa um, hvat best hóskaði. Nakað keypti hann, restin kundi steðga til Sigrið kom til Havnar. “Tá eg nú komi suður aftur, kemur hon norð at ferðast, so kann hon sjálv keypa meir!”. Gigga slapp ongantíð norð, tí hann legðist skjótt aftaná, at hann var suður aftur komin.

Tað sást á honum í summar, at hann var merktur, og sum veturin leið vistu øll, at tað bar skjótari og skjótari móti deyðanum. Hóskvöld 8. februar 1923 slóknaði hann. Eg kann lítið ætlað, hvussu sorgartung tey eru har heima, Gigga, børnini og gamli Winther. Vit eru nógv her í Havn, sum eru sár um hjartað, tí vit vóru so góð við M.W. Vit goyma so mong mong ljós, vøkur minni frá ungmannafelagstíðini, og tað hava vit mest honum fyri at takka.

Mads á ovastalofti í Geil

Nú eitt kvöldið var eg niðri í Geil. Eg kom í tankar um “ovastaloft”. Eg hevði ikki verið har uppi í mánaðir ella ár, og so kom eg at teinkja uppá MAW, sum lá deyðasjúkur. So fór eg upp einsamallur. Eg gekk spakuliga upp gjøgnum trappuna, og eg tonkti: “Hesar trappur hevur MW ofta gingið. So kom eg upp. Hurðin var burturtikin, men hongslini vóru enn. Henda vegin gekk hurðin inn eftir. Soleiðis plagdi MAW at taka í hurðina og lata hana upp. Her á gólvið hevur hann stigið, tá hann kom inn um. Sum hetta kamarið goymdi nógv minnir! Nú var tað fult av tapetrullum og øðrum, men pappírið á bróstinum og skráveggnum var tað sama, vindeygð við. Eg sá aftur fyri mær kamarið, sum tað var í 1907-08. Har stóð seingin. Beint innanfyri hurðina, har stóð borðið frammanfyri vindeyganum við øðrum endanum móti kaminuni, og við hin borðendan stóð stólorin, MW plagdi at sita á. Frammanfyri borðinum plagdi eg at sita. So kom Mads Winther. Hann hevði etið nátturða, nú skuldi skrivast til Baldursbrá. Blákardúsin var altíð til reiðar. Eg roykti nógv og MW enn meira. Fest var í pípuna, og so

Húsini Uppi í Stovu hjá M.A. Winther (e)

sessaðist MW við rygginum móti skjøldrinum og vinstra alboga á borðendanum, og so byrjaði hann at diktera. Sum hann roykti pípu eftir pípu, og sum tað lá raðið fyri honum at seta saman í høvðinum. Skúladagarnir í K., Petrinusøgurnar, Faðir Vár, Árið runt og so mangt, mangt annað, har bleiv skrivað. Eg var bara eitt reiðskap, eini skrivara-karlur. Kanska eg onkuntíð kundi skumpa til hann við onkrum toliligum innfalli til dømis í Petrinusøgunum, men MW var sálin, hann áttu æruna fyri allar søgurnar. Sum vit kundu flenna, tá vit funnu okkurt stuttligt, tað er, sum eg hoyri og siggi hann enn, tá Petrina antastaði Rasmus Effersøe yviri á Skansanum, ella tá Petersen fekk marruna, ella tá teir dekoreraðu, og Hans Andrias fór niðan til konsulin at lána fløgg, og Mads (M.A. Jacobsen) hjá bøkjaranum helt sína við fremmandum orðum spekkaðu røðu. Tá sat MW við orðabókini frammanfyri sær, sum vit grinu.

Byrjandi vár, eitt lítið deiligt petti, hevði hann skrivað á kontórinum ella heima á vertshúsinum. Hann bar mær arkið, so eg kundi skriva tað inn í Baldursbrá. Eg minnist, at tað var ein deiligan stillan vár-dag í mars 1908. MW hevði verið úti í haganum og gingið aftaná kontórtíð. Hann var eitt frílufts-menniskja. Tá kontórið var stongt, so út at ganga, lurta eftir fuglaljóði, ánni sum tutlaði, alduskvatlið – alt ávirkaði hansara bleyta lyndi.

Hevði hann ikki gingið so nógv úti í tí fríu natúr, so kundi hann heldur ikki hildið út at arbeitt, sum hann gjørði. Fyrst var tað kontórið, har arbeiðdi hann sum ein hestur í tí myrka holinum, har aldri ein sólstrála kom inn. So var tað býráðið, har arbeiðdi hann ikki minst, løgtingið og so mangt annað offentligt. Og so Ungmannafelagið. Hann var sálin har. Hann helt øllum

uppi við sínum ungdommiliga sinni og sínum sjáldsomu gávum. Hann var jú væl eldri enn teir flestu av okkum, men minst líka ungur í sinninum.

Mads og Ungmannafelagið

Sum hann var interesseraður í teimum Baldurbráum, sum eg var blaðstýrari av. Eg royndi altíð at tekna so vøkur “høvd”, og hetta dámdi honum so væl. Hann legði eisini altíð doyðin á at skriva so vakrar søgur til míni bløð, tí hann helt meg lesa so væl upp. Og sum honum dámdi væl míni løg og mín sang. Hann rósti mær ov nógv fyri sangin, men hann gjørði meg glaðan (ikkí innbilskan), og eg sang av hjartans lysti fyri honum og hinum og gjørði kanska hann glaðari viðhvørt. Tí óivað var tað mangt sum nívdí hann.

Um summarið 1910 var eg á sorinskrivarakontórinum fyri Gunnar Winther, sum var settur sýslumaður í Fuglafirði. Við hvørt plagdi Mads at sita og syngja, m.a. háskúlasangir og ofta minnist eg at hann sang henda sangin:

*Den Jomfru tog sig Kaaben blaa
og ud i Lunden saa monne hun gaa.
Imod saa blid en sommer.*

*Lykkelige Lind! Du staar saa bold,
som hvert dit Blad var af røden Guld.
Imod saa blid en Sommer*

*Du tørst ikke ved at rose mig
langt bedre Lykke Gud undte dig.
Imod saa blid en Sommer*

Tá hann sang henda sangin kendi eg altíð á mær, at hann fann ugga í honum. Tí hann helt kanska viðhvørt onnur hava tað betri. Tey høvdu ikki so nógv sum nívdí sálin. Orðini, sum lindin svarar jomfrúnni

Sigrid og Mass Andrias Winther (y) og børnini v.f. Torbjørg, Sólrún og Kartni

aftur, minti hann á, at onnur eisini høvdu sítt at stríðast við.

Glaðari var hann, tá hann sang: “Store Freja, hun havde et smykke af Guld”, og tann sangin sang hann ofta.

Ja nógv gott er at minnst aftur á hjá mær.

Tá eg skuldi fara til Noregs gjørði Niels veitslu í ungmannafelagnum eitt leygarkvöld. Har helt hann røðu, vakra og inniliga. Vit sóust aftur í Bergen um summarið, tá stevnan var í Voss, og hvat var hann ikki glaður. Tað var annað lívið enn at sita á tí myrka kontórinum. Eg minnist tað kvöldið Nova fór avstað aftur frá Bergen. Allir føroyingarnir vóru umborð farnir og stóðu stúgvaðir úti í borðinum. Uppi á kommandobrunni stóð Mads og helt avskeðsrøðu inn móti fólkarúgvuni, ið stóð inni á Festningskeiuni. Tá streymaðu orðini frá honum, hann stamaði ógvuliga lítið tað kvöldið, og pussugt var at hugsa um tann blandingin av norskum, donskum og føroyskum hann talaði.

Úttalan var ongantíð hansara sterka siða men eldhugaður og hjartaligur var hann, og tað bøtti um hitt.

Og tá norrøna stevnan var her 1911, tað vóru aftur minnisríkir dagar og Mads var sálin í øllum.

Ja, nógv er at minnst um Mads Winther, nógv vakurt og gott.

So doyði ungmannafelagið. Mads bleiv sýslumaður og flutti frá Havnini. Viðhvørt var hann at síggja í Havnargøtum, vit hittust og heilsaðust: “Góðan dag, vælsignaður, hvussu hevur tú tað?” Men prátið bleiv ongantíð langt, hann hevði nógv ørindi at útrætta og stundaleysur var hann enn.

Og nú er hann deyður, okkara kæri Mads Winther. Ov ungur! Bert gott og væl 50 ár. Hann virkar ikki meira millum okkum, men alt tað hann sáddi í Ungmannafelagnum av føðilandsalski og øðrum góðum kenslum, tað gróði í okkum, og vil blíva við at bera frukt í nógv ættarlið.

Signað verði minni hans!
Havn, sunnudag, 11. Febr. 1923.
PeturAlberg

Tað kann lesast meira um M.A. Winther í bókini um Petur Alberg.

Meira um Jens Wenningsted

Jens varð konfirmeraður 14. mai 1821 á Viðareiði eftir í nøkur ár at hava fingið undirvísing av S. Sørensen, presti. Ummælið, Jens fekk, var Kundskab: udmærket god. Opførsel: god

Meira um Liljuna

Hetta er eitt iskoyti til frásøgnina hjá Byrger Heinesen í Miðvikuni fyri tveimum vikum síðani um tá ið Knørrur sigldi á Liljuna. Byrger greiðir frá:

Knappliga hoyrði eg ein so ógvuligan gang og loypí upp. Tá fer Knørrur drívandi aftur við borðinum á Lillie. Hann hevði rent sprytið gjøgnum bjargingarbátin hjá okkum.

Allir av manningini komu bein-anvegin upp á dekkið, bæði úr ka-húttini og lugarinum. Eg havi spurt Rudolf í Garðinum í Klaksvík um standin í lugarinum. Hann greiðir frá, at stýrimaðurin rópti niður í

lugarið og biður menninar bjarga sær umborð á Knørr. Hetta fingi sjei mans gjørt, áðrenn Knørrur dreiv aftur við borðinum á Lillie.

Tann seinasti var Rudolf. Hann sær ketuna, sum gongur

frá stevninum fram í endan á sprytinum. Hann loypur á ketuna og halar seg upp á sprytið. Tað var lættari sagt enn gjørt. Tað var so nógvur ísur á sprytinum, at hann kundi ikki fevna um tað.